

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
08/ 225 - 96	
DATO	08 MAI 2008
AV	ENSP.

Det kongelige olje- og energidepartement
Postboks 8148 Dep.

0033 OSLO

Deres ref.:

Dato: 07.05.2008.

Vår ref.: Sak. nr. 08/2836-5 Ark. U01 &00
Saksbeh. Hanne Thingstadberget
tlf. 62 54 44 60 fax. 62 54 44 90

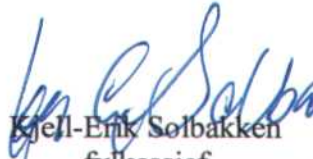
UTKAST TIL ENDRING AV INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til oversendelse fra Dem datert 14.03.2008, ang. høring av utkast til endringer i industrikonsejnsloven og vassdragsreguleringsloven.

Saken ble behandlet i fylkestingets møte den 21.-22.04.2008.

Vedlagt følger kopi av saksframlegg og vedtak.

Med hilsen

Kjell-Erik Solbakken
fylkessjef
Samferdsel, miljø og plan

Hanne Thingstadberget
rådgiver

Vedlegg:

-Kopi av saksframlegg og vedtak

SAK 23/08

**UTKAST TIL ENDRING AV INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG
VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE**

Komitéens innstilling til vedtak:

Komitéen legger saken fram for fylkestinget med slikt forslag til

vedtak:

- Hedmark fylkesting ser positivt på at Olje- og energidepartementet gjennom de foreslåtte endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven sikrer offentlig eierskap til vannkraften og derigjennom evigvarende rettigheter og inntekter fra vannkraftverk til offentlige eiere.
- Hedmark fylkesting legger vekt på at vannkraften, som en svært sentral ressurs i det norske samfunnet, i hovedsak bør kontrolleres av det offentlige, og at inntektene i samme grad som tidligere bør falle tilbake til samfunnet på lokalt/regionalt nivå gjennom fortsatt stor grad av spredt offentlig eierskap. Fylkestinget stiller seg med bakgrunn i dette bak lovutkastets forslag om at offentlig eide selskaper får beholde sine evigvarende rettigheter uten hjemfall, og at kun offentlige aktører kan få nye ervervskonsesjoner.
- Offentlige eiere bør representere minst 2/3 av vannfalleiende selskap, som foreslått i høringsutkastet. Samtidig mener fylkestinget at ordningen med omgjøring av tidsavgrensede konsesjoner til tidsuavgrensede konsesjoner ved salg fra private til offentlige aktører er fornuftig. Ved å åpne en mulighet for private eiere til å selge til offentlige eiere og oppnå tidsbegrenset eierskap, fremmes og framskyndes den overordnede målsetningen om offentlig eierskap.
- Fylkestinget mener også det er viktig at reglene vedrørende utleie, som departementet annonserer at vil komme i en egen proposisjon, sikrer at offentlige eiere får god fleksibilitet i disponering av vannkraften samtidig som det overordnede prinsippet om offentlig eierskap ivaretas. Det forretningsmessige vil kunne ivaretas ved en utleieperiode på 10-15 år, mens en for lang utleieperiode vil kunne uthule eiendomsansvaret.

Saken legges fram for fylkestinget med representanten Jørgen Olsen som saksordfører

Behandling:

Representanten Wenche I. S. Høyre (H) fremmet slikt endringsforslag:

Hedmark fylkeskommune ønsker et mangfold i kraftsektoren og er kritisk til de foreslåtte endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven som Olje- og

HEDMARK FYLKESKOMMUNE
SÆRUTSKRIFT AV MØTEPROTOKOLLEN
Fylkestinget
Møte 21.-22.04.2008

energidepartementet har foreslått. Hedmark fylkeskommune mener at det fortsatt burde være rom for industrielle eiere og er kritisk til at det i framtiden kun skal være de offentlige: Staten, fylkeskommuner og kommuner, som skal eie kraftverk over konsesjonsgrensen. At staten skal overta vederlagsfritt de kraftverk som i dag har industrielle eiere ved konsesjonens utløp, er en nasjonalisering av alle norske kraftverk.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komitéens innstilling og endringsforslag fremmet av repr. Høye ble komitéens innstilling vedtatt med 24 mot 8 stemmer som ble avgitt for repr. Høyenes forslag.

Vedtak:

- Hedmark fylkesting ser positivt på at Olje- og energidepartementet gjennom de foreslåtte endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven sikrer offentlig eierskap til vannkraften og derigjennom evigvarende rettigheter og inntekter fra vannkraftverk til offentlige eiere.

- Hedmark fylkesting legger vekt på at vannkraften, som en svært sentral ressurs i det norske samfunnet, i hovedsak bør kontrolleres av det offentlige, og at inntektene i samme grad som tidligere bør falle tilbake til samfunnet på lokalt/regionalt nivå gjennom fortsatt stor grad av spredt offentlig eierskap. Fylkestinget stiller seg med bakgrunn i dette bak lovutkastets forslag om at offentlig eide selskaper får beholde sine evigvarende rettigheter uten hjemfall, og at kun offentlige aktører kan få nye ervervskonsesjoner.

- Offentlige eiere bør representere minst 2/3 av vannfalleiende selskap, som foreslått i høringsutkastet. Samtidig mener fylkestinget at ordningen med omgjøring av tidsavgrensede konsesjoner til tidsuavgrensede konsesjoner ved salg fra private til offentlige aktører er fornuftig. Ved å åpne en mulighet for private eiere til å selge til offentlige eiere og oppnå tidsubegrenset eierskap, fremmes og framskyndes den overordnede målsetningen om offentlig eierskap.

- Fylkestinget mener også det er viktig at reglene vedrørende utleie, som departementet annonserer at vil komme i en egen proposisjon, sikrer at offentlige eiere får god fleksibilitet i disponering av vannkraften samtidig som det overordnede prinsippet om offentlig eierskap ivaretas. Det forretningsmessige vil kunne ivaretas ved en utleieperiode på 10-15 år, mens en for lang utleieperiode vil kunne uthule eiendomsansvaret.

Ved behandlingen av saken hadde følgende representanter ordet:

Jørgen Olsen (A), Wenche I. S. Høye (H), Frøde Knutzen Midtlund (H),
Kaare Johan Ommundsen (Pp), Erik Ringnes (V), Arne Dagfinn Øynes (KrF),
Kristian Tonning Riise (H)

Saknr. 2836/08
Ark.nr. U01 &00
Saksbehandler:
Hanne Thingstadberget

SAK 23/08

**UTKAST TIL ENDRING AV INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG
VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE**

Saksnr.: Utvalg
54/08 Fylkesrådet
23/08 Fylkestinget

Møtedato
09.04.2008
21.04.2008

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

Fylkesrådet legger saken fram for fylkestinget med slikt forslag til

vedtak:

-Hedmark fylkesting ser positivt på at Olje- og energidepartementet gjennom de foreslåtte endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven sikrer offentlig eierskap til vannkraften og derigjennom evigvarende rettigheter og inntekter fra vannkraftverk til offentlige eiere.

-Hedmark fylkesting legger vekt på at vannkraften, som en svært sentral ressurs i det norske samfunnet, i hovedsak bør kontrolleres av det offentlige, og at inntektene i samme grad som tidligere bør falle tilbake til samfunnet på lokalt/regionalt nivå gjennom fortsatt stor grad av spredt offentlig eierskap. Fylkestinget stiller seg med bakgrunn i dette bak lovutkastets forslag om at offentlig eide selskaper får beholde sine evigvarende rettigheter uten hjemfall, og at kun offentlige aktører kan få nye ervervskonsesjoner.

-Offentlige eiere bør representere minst 2/3 av vannfalleiende selskap, som foreslått i høringsutkastet. Samtidig mener fylkestinget at ordningen med omgjøring av tidsavgrensede konsesjoner til tidsuavgrensede konsesjoner ved salg fra private til offentlige aktører er fornuftig. Ved å åpne en mulighet for private eiere til å selge til offentlige eiere og oppnå tidsubegrenset eierskap, fremmes og framskyndes den overordnede målsetningen om offentlig eierskap.

243

-Fylkestinget mener også det er viktig at reglene vedrørende utleie, som departementet annonserer at vil komme i en egen proposisjon, sikrer at offentlige eiere får god fleksibilitet i disponering av vannkraften samtidig som det overordnede prinsippet om offentlig eierskap ivaretas. Det forretningsmessige vil kunne ivaretas ved en utleieperiode på 10-15 år, mens en for lang utleieperiode vil kunne uthule eiendomsansvaret.

Behandling/vedtak i Fylkesrådet den 09.04.2008 sak 54/08

Behandling:

Fylkesrådets innstilling enstemmig bifalt.

Vedtak:

Fylkesrådet legger saken fram for fylkestinget med slikt forslag til

vedtak:

-Hedmark fylkesting ser positivt på at Olje- og energidepartementet gjennom de foreslåtte endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven sikrer offentlig eierskap til vannkraften og derigjennom evigvarende rettigheter og inntekter fra vannkraftverk til offentlige eiere.

-Hedmark fylkesting legger vekt på at vannkraften, som en svært sentral ressurs i det norske samfunnet, i hovedsak bør kontrolleres av det offentlige, og at inntektene i samme grad som tidligere bør falle tilbake til samfunnet på lokalt/regionalt nivå gjennom fortsatt stor grad av spredt offentlig eierskap. Fylkestinget stiller seg med bakgrunn i dette bak lovutkastets forslag om at offentlig eide selskaper får beholde sine evigvarende rettigheter uten hjemfall, og at kun offentlige aktører kan få nye ervervskonsesjoner.

-Offentlige eiere bør representere minst 2/3 av vannfalleiende selskap, som foreslått i høringsutkastet. Samtidig mener fylkestinget at ordningen med omgjøring av tidsavgrensede konsesjoner til tidsuavgrensede konsesjoner ved salg fra private til offentlige aktører er fornuftig. Ved å åpne en mulighet for private eiere til å selge til offentlige eiere og oppnå tidsubegrenset eierskap, fremmes og framskyndes den overordnede målsetningen om offentlig eierskap.

-Fylkestinget mener også det er viktig at reglene vedrørende utleie, som departementet annonserer at vil komme i en egen proposisjon, sikrer at offentlige eiere får god fleksibilitet i disponering av vannkraften samtidig som det overordnede prinsippet om offentlig eierskap ivaretas. Det forretningsmessige vil kunne ivaretas ved en utleieperiode på 10-15 år, mens en for lang utleieperiode vil kunne uthule eiendomsansvaret.

Trykte vedlegg:

- Høringsbrev fra Olje- og energidepartementet datert 14.03.2008, inkl. høringsnotat

Hamar, 07.04.2008

Siv Tørudbakken

Siv Tørudbakken

Fylkesrådsleder

FYLKESRÅDETS VURDERING OG KONKLUSJON:

UTKAST TIL ENDRING AV INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE

Fylkesrådet ser positivt på at departementet gjennom de foreslåtte endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven sikrer offentlig eierskap til vannkraften og derigjennom evigvarende rettigheter og inntekter fra vannkraftverk til offentlige eiere. Det er positivt at målsetningen om offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå nedfelles som et overordnet prinsipp i lovverket, noe som sikrer klarhet og stabilitet i rammebetingelsene for bransjens aktører.

Hedmark fylkeskommune er, gjennom holdingselskapet Hedmark fylkeskraft, største eier i Eidsiva Energi AS med en eierandel på 22,1 %. Eidsiva produserer årlig om lag 3,2 TWh vannkraft. Eierskapet medfører viktige inntekter for fylkeskommunen og representerer regionale, strategiske interesser. Vi legger vekt på at vannkraften som en svært sentral ressurs i det norske samfunnet i hovedsak bør kontrolleres av det offentlige, og at inntektene i samme grad som tidligere bør falle tilbake til samfunnet på lokalt/regionalt nivå gjennom fortsatt stor grad av spredt offentlig eierskap.

Fylkesrådet stiller seg med bakgrunn i dette bak lovutkastets forslag om at offentlig eide selskaper får beholde sine evigvarende rettigheter uten hjemfall, og at kun offentlige aktører kan få nye ervervskonsesjoner.

Fylkesrådet mener det er riktig at offentlige eiere bør representere minst 2/3 av vannfalleiende selskap, som foreslått i høringsutkastet. Samtidig mener vi at ordningen med omgjøring av tidsavgrensede konsesjoner til tidsuavgrensede konsesjoner ved salg fra private til offentlige aktører er fornuftig. Ved å åpne en mulighet for private eiere til å selge til offentlige eiere og oppnå tidsubegrenset eierskap, fremmes og framskyndes den overordnede målsetningen om offentlig eierskap. For offentlige eiere gir denne ordningen også en potensiell mulighet til å øke mangfoldet i eierskapet til vannkraften gjennom å få tilgang til den kompetanse som ligger hos private vannkrafteiere, selvsagt innenfor regelen om maksimalt 1/3 privat eierskap.

Vi mener også det er viktig at reglene vedrørende utleie, som departementet annonserer at vil komme i en egen proposisjon, sikrer at offentlige eiere får god fleksibilitet i disponering av vannkraften samtidig som det overordnede prinsippet om offentlig eierskap ivaretas. Det forretningsmessige vil kunne ivaretas ved en utleieperiode på 10-15 år, mens en for lang utleieperiode vil kunne uthule eiendomsansvaret.

SAKSUTREDNING:

UTKAST TIL ENDRING AV INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE

Innledning

Olje- og energidepartementet sendte 14. mars 2008 på høring utkast til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven. Høringsfrist er 30. april 2008.

Nedenfor beskrives hovedtrekkene i lovendringene slik de foreligger i forslag til lovtekst og tilhørende høringsnotat fra olje- og energidepartementet. Utredningen gir ingen uttømmende beskrivelse av lovens innhold og vurderinger av dette.

Utredningen og vurdering/konklusjon er skrevet av Eidsiva Energi på oppdrag for Hedmark fylkeskommune, og reflekterer det som Eidsiva mener er viktig å vektlegge i saken. Utredningen er slik sett ikke en uttømmende analyse av konsekvenser for Hedmark fylkeskommune.

Utredning

Bakgrunn

Hjemfall ble innført i 1909, og hensikten har vært å sikre offentlig eierskap til vannkraftressursene gjennom vederlagsfri overføring av kraftverk til staten ved endt konsesjonstid. Hjemfallsvilkår har vært tilknyttet konsesjonen for private eiere. Staten, fylkeskommunene og kommunene eier i dag om lag 88 prosent av norsk vannkraftproduksjon.

ESA påpekte i 2001 Norges praktisering av hjemfall, og anførte at Norges praktisering av ulike konsesjonsperioder for private og offentlige aktører er i strid med EØS-avtalen. Parallelt med dette hadde olje- og energidepartementet igangsatt et arbeid fra 2000 med å gå gjennom hjemfallsreglene, hvor flere ulike, alternative modeller var diskutert. Konklusjonen fra gjennomgangen var imidlertid at gjeldende regelverk og praktisering av hjemfallsinstituttet skulle videreføres. ESA gikk derfor til sak i 2006, og EFTA-domstolen konkluderte i juni 2007 med at Norges praktisering ikke var forenlig med EØS-avtalen.

10. august 2007 la regjeringen fram en provisorisk anordning som etter regjeringens vurdering oppfyller de krav som utledes av dommen. Den provisoriske anordningen gjelder fram til ny lovtekst er vedtatt.

Olje- og energidepartementet har lagt til grunn tre alternative modeller som kunne oppfylle EFTA-domstolens krav; opphevelse av hjemfallsreglene, innføring av hjemfall også for offentlige konsesjonærer eller konsolidering av gjeldende ordning for å gjøre denne mer konsistent i forhold til et formål offentlig eierskap. Den såkalte konsolideringsmodellen er valgt som prinsipp for den foreslåtte lovteksten og også for den provisoriske anordningen av august 2007.

Hovedendringene i lovforslaget

Lovforslaget viderefører mye fra lovverket som gjaldt fram til august 2007, og også mye fra den provisoriske anordningen som er gjeldende i dag.

Regjeringen fastslo gjennom Soria Moria-erklæringen at: *"våre energiresurser skal være hele folkets eie. Vi vil derfor ha et sterkt offentlig eierskap til våre vannkraftressurser [...]"*.

EFTA-domstolen åpnet i sin dom for å ha offentlig eierskap til vannkraftressursene som et formål, og den valgte modellen (konsolideringsmodellen) bygger på dette prinsippet. Det innføres et nytt første ledd i lovenes første §, som lyder:

"Landets vannkraftressurser skal tilhøre allmennheten og forvaltes til det felles beste. Dette skal sikres ved en eierstruktur basert på prinsippet om offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå."

De mest sentrale endringene i lovverket er:

1. Nye ervervskonsesjoner kan ikke gis til andre enn offentlige aktører.
2. Erverv av hjemfalte vannfall og kraftverk begrenses til offentlige aktører.
3. Adgangen til tilbakesalg/leie etter foregrepet hjemfall opphører.
4. Salg av mer enn 1/3 av offentlig eide vannfall og kraftverk til private forbys.

Andre sentrale punkter i loven og diskusjon omkring virkning

Lovforslaget innebærer svært få endringer fra tidligere for statlige, fylkeskommunale og kommunalt eide kraftverk. Offentlig eide selskaper får beholde sine tidsbegrensede rettigheter uten hjemfall. Det innføres imidlertid forbud mot å selge mer enn 1/3 av aksjene eller partene til private.

For private aktører inneholder lovforslaget heller ingen store endringer fra tidligere, bortsett fra at ordningen med foregrepet hjemfall bortfaller. Private eiere kunne tidligere (før august 07), når mindre enn 25 år gjenstod av konsesjonsperioden og det forelå konkrete planer om utvidelse/opprustning av kraftverket, forhandle med staten om at hjemfall skulle skje tidligere enn opprinnelig planlagt, mot at privat eier fikk mulighet til å kjøpe tilbake eller leie kraftverket mot markedsverdi i 50 nye år. Denne ordningen ble opphevet ved den foreløpige anordningen som ble vedtatt i august 2007, og foreslås også opphevet i ny lovtekst. Dette på bakgrunn av at EFTA-domstolen la til grunn at foregrepet hjemfall ikke er forenlig med en målsetning om offentlig eierskap, siden private gis anledning til å fornye sitt eierskap. Dette er derfor en direkte konsekvens av konsolideringsmodellens hovedformål. Bortfall av foregrepet hjemfall medfører for vertskommunene, som i henhold til gjeldende industrikonsesjonslov mottar inntil 1/3 av verdien for hjemfalte kraftverk, at kraftverk nå kun kan hjemfalle en gang. Dette kan for de aktuelle vertskommunene innebære en potensielt, redusert inntekt.

Private kan eie inntil 1/3 av en offentlig virksomhet (regnes da som offentlig i forhold til regelverket). Salg av mer enn 1/3 til private forbys. Reglene som begrenser det private eierskapet til 1/3 innskjerpes for å sikre at det offentlige eierskapet reelt sett er minst 2/3.

Konsesjonsgrensen for småkraftverk videreføres på 4000 naturhestekrefter, og her foreligger ingen begrensninger på det private eierskapet.

Offentlige eieres mulighet til å kjøpe/fusjonere med private eiere og derved oppnå tidsubegrenset konsesjon opprettholdes (under forutsetning av at privates eierandel er under 1/3). Denne muligheten har kun vært midlertidig suspendert i den midlertidige anordningen. Dette medfører derfor ingen lovendring. Bestemmelsen sikrer at private eiere kan realisere verdier for kraftverk som skulle hjemfalt til staten ved å selge til offentlige eiere før hjemfall. Bestemmelsen er også i tråd med formålet om å sikre offentlig eierskap, og er egnet til å framskynde offentlig eierskap (før kraftverket hjemfaller). Ordningen gir offentlige eiere mulighet til å skaffe seg eierskap i privateide kraftverk før de skulle hjemfalt, og gir tilgang til kompetanse i private eiermiljøer.

Problemstillingen omkring vedlikehold etc. av kraftverk rett før hjemfall begrenses også, samt at eventuelle erstatningskrav knyttet til hjemfall av privateide kraftverk kan begrenses. Samtidig kan ordningen medføre en verdioverføring (nåverdi anslått av OED til maksimum 10-15 mrd), da private eiere kan realisere verdier som på et senere tidspunkt ville hjemfalt til staten. Hvis offentlige eiere ikke hatt fått muligheten til å kjøpe kraftverk fra private eiere, ville de aktuelle vertskommunene kunne mottatt inntil 1/3 av verdien ved hjemfalte kraftverk. Det er ikke lagt fram noen modell for statens disponering av hjemfalte kraftverk (første hjemfall i 2021), men staten kan i utgangspunktet velge å beholde, leie ut eller selge til andre offentlige aktører.

Utleieordninger vil komme i egen proposisjon senere, og er skissert i grove trekk i lovteksten. Leier skal kunne disponere kraften for egen regning og risiko for inntil 30 år. Det legges til grunn likebehandling mellom offentlige og private aktører.

Reglene for bruksrett og langsiktig disposisjonsrett oppheves. Disse reglene har medført at bruksrettskonsesjonær har blitt eier av kraftstasjonen (stått for utbyggingen). Dette avskaffes, siden det gir private adgang til å eie kraftverk, men blir ikke gjeldende for allerede eksisterende avtaler. Fylkeskommunene har hatt mulighet til å utta medeierskapskraft i forbindelse med statlige kraftutbygginger, ved å dekke sin andel av kostnadene. Erververen av langsiktig bruksrett har måttet søke om konsesjon. Slike langsiktige bruksretter har i følge olje- og energidepartementet vært lite brukt, og departementet foreslår nå å fjerne adgangen til å stifte og overdra slike bruksretter. Deltakelse i fylkets kraftutbygginger kan fortsatt skje gjennom eierskap i selskapet som bygger, og allerede eksisterende avtaler vil ikke påvirkes.